

Uusi verkkopalvelu työelämätiedon kokoamiseen

Työterveyslaitos julkisti 12.3.2019 tyoelamatieto.fi-palvelun, joka kerää yhteen työterveys- ja hyvinvointitietoa eri lähteistä. Tavoitteena on uudenlainen työelämätiedon tuottaminen. Yhteinen tietopohja hyödyttää niin työelämän kehittäjäorganisaatioita kuin yksittäisiä tiedon tarvitsijoita.

TEKSTI: MIIA KOSONEN

Tietoa keräävät ja tuottavat tällä hetkellä useat eri tahot. Työterveyttä, työturvallisuutta ja työkyvyttömyyttä koskeva tieto on yhteismitatonta, eri rekistereissä ja eri viranomaisien hallussa. Kokonaiskuvan sijaan rakentuu useita ja jopa keskenään ristiriitaisia totuuksia. Avoimempaa tiedon jakamista ja oman valta-aseman menettämistä saatetaan myös pelätä.

Kenelläkään toimijalla ei yksinään ole riittävää perustaa, vaan ne täydentävät toinen toisiaan. Yhteisen tietopohjan avulla on mahdollista tuottaa ajantasainen tilannekuva, toteuttaa ennakointia ja arvioida politiikan toimenpiteiden vaikutusta työelämään, korostavat johtaja Pauli Forma ja johtava tutkija Anssi Smedlund Työterveyslaitokselta.

Työterveyden saralla ydintietoa on työn ja terveyden välinen vuorovaikutus – erityisesti yksilön voimavarojen ja työn vaatimusten välinen suhde. Liian kuormittava työ alentaa työkykyä ja voi johtaa sen menettämiseen. Toisaalta työ ei ole yksinomaan kuormitusta, vaan tuo myös mukanaan voimavaroja, kuten sosiaalisia verkostoja.

Alustatalous muuttaa myös työterveysalaa

Muutoksen taustalla on digitalisaation vauhdittama laajempi alustatalouden kehitys. Yksi ratkaisu on välittäjäorganisaatiomalli, jossa alustan omistaja vastaa teknisestä kehityksestä, käyttäjäkokemuksesta ja ominaisuuksista. Omistaja kutsuu yhteen palvelun tuottajia ja asiakkaita tuottamaan yhdessä arvoa prosesseilla, joita se orkestroii varmistaen samalla, että osa arvosta kotiutuu itselle. Malli on levinnyt arakisista hyvin tunnetuista esimerkeistä (Airbnb, Uber) useille

eri toimialoille, kuten myös päättäjien ja muiden yhteiskunnallisten toimijoiden sanastoon.

Tällä hetkellä työterveysalaa puhuttavat erityisesti työn murros eli teknologisen kehityksen vaikutus työn määrään ja laatuun, uudistuva johtaminen ja arvonaluonnin muutos. Yhteiskunnassa siirrytään arvoketjuista alustoisiin. Toiminta on verkostomaisista, vähemmän hierarkkista. Työnkuvat muuttuvat ja osaamista on voitava päivittää nopeastikin. Työterveyteen liittyvä toimintaympäristö muuttuu ja samalla voi syntyä esimerkiksi uusia tapoja tuottaa työterveyspalveluja.

Tietosysteemin osapuolia ovat työterveyshuollon palveluntuottajat, eläkevakuuttajat, hyvinvointiteknologiayritykset, työnantajat, yksittäiset asiantuntijaorganisaatiot, HR-järjestelmätoimittajat sekä erilaiset tiedon hallinnan organisaatiot, kuten Kanta-palvelu tai sote-tiedon operaattori. Alan perinteisiä tietolähteitä ovat kyselyaineistot ja rekisterit. Uudenlaisia tietolähteitä edustavat esimerkiksi hyvinvointiteknologiat ja niiden tuottama data, hakukonedata, kulutuskäyttäytyminen, sosiaalisen median keskustelut ja jopa kasvojen tunnistusteknologia. Digitaalisilla alustoilla on mahdollista kerätä suoraan tietoa tehdyistä työstä.

Kokonaiskuvaa rakentamassa

Tyoelamatieto.fi-palvelun ensimmäinen versio on julkaistu maaliskuussa 2019. Se tarjoaa ajantasaisen tilannekuvan suomalaisesta työelämästä. Näkymät tietoon ovat teemakohtaisia. Käyttäjä voi tarkastella tietoa verkkoselaimella luomalla ohjausnäkyään haluamansa näkymän tai tutustua teemojen asiantuntijoiden valmiiksi luomiin näkymiin. Suurin osa tiedosta on avoimesti saatavissa ja ladattavissa omaan käyttöön rajapintojen kautta.

Palvelu vähentää työelämätiedon saatavuuteen liittyvää kitkaa yhteiskunnassa. Se voi tehostaa kaikkien tietosysteemin osapuolten toimintaa, poistaa päällekkäisen tiedon tuottamisen tarvetta ja saada yhä suu-

Yhteisen tietopohjan avulla on mahdollista tuottaa ajantasainen tilannekuva, toteuttaa ennakointia ja arvioida politiikan toimenpiteiden vaikutusta työelämään.

reinman määrän tiedon tuottajia julkaisemaan tietoa alustan kautta. Luonnollisesti tiedon tuottajien kanssa laaditaan sopimukset. Datan julkaisemiseen motivoidaan hyvällä palvelulupauksella, palvelun jatkuvalla päivittämisellä sekä nostamalla esiin asiantuntijoiden analyysejä datasta.

Tiedonkäytön juridiset ja eettiset lähtökohdat

Uusi tietosuojalainsäädäntö pakottaa tiedon kerääjät tiedonkäytön kriittiseen ennakoarviointiin. Henkilötietojen käsittelyssä tutkijoiden on pyrittävä objektiiviseen riskiarviointiin ja minimoinnin periaatteeseen (Tietosuojavaltuutetun toimisto, 2018). Riskien osalta arvioidaan nelikentällä tietojen luonnetta, laajuutta, tarkoitusta ja asiayhteyttä rekisteröidyn näkökulmasta. Kerätään vain se tieto, mikä oikeasti tarvitaan, ja käsittelyn jälkeen tiedot on mahdollisimman pian tuhottava tai anonymisoitava.

Käytännössä yhteiskunnallisen tiedon tuottaminen on jatkuvaa tasapainoilua tiedon tarkkuustason ja yksityisyyteen liittyen kysymysten välillä. Työterveysalan tutkimuksessa käytetään päivittäin arkaluontoista tietoa esimerkiksi henkilön terveydestä. Tutkittavat

luovuttavat tiedon vapaaehtoisesti ja yksilöidyllä nimenomaisella suostumuksella. Kansalaisten luottamus on suomalaisessa yhteiskunnassa korkealla ja Työterveyslaitos pyrkii vahvistamaan sitä edelleen.

Tutkimuslaitoksena Työterveyslaitoksella on mitattava kokemus ja valmiit prosessit yksityisyyden suojan turvaamiseen. Julkaistavien aineistojen sopivuus avoimeksi dataksi varmistetaan erillisellä prosessilla. Datan yhdistely onnistuu ainoastaan koontitasolla: tieto on aina indeksityyppisiä lukuja, joiden perusteella yksittäisiä henkilöitä ei voi tunnistaa. Palvelussa julkaistava tieto rakentuu muuhun tarkoitukseen kerätyn tiedon varaan. Tutkimukseen kerätty tieto käy läpi eettisen arvioinnin ennen keruuta. Jokaisen tietolähteen käytettävyys arvioidaan erikseen ja huolellisesti ottaen huomioon tiedon yhteiskunnallisen merkityksen, tarkkuuden ja luotettavuuden.

Henkilötietojen käsittelyssä tutkijoiden on pyrittävä objektiiviseen riskiarviointiin ja minimoinnin periaatteeseen.

XAMK.FI

Tähtää korkeammalle.

Miten varmistat, että organisaatiosi tieto on saatavilla ja löydettävissä? Miten prosessit ja tiedonohjaus liittyvät laadukkaaseen tiedonhallintaan? Tiedonhallinnan ja sähköisen arkistoinnin YAMK-koulutus on suunnattu sinulle, joka haluat vahvistaa valmiuksiasi toimia tiedonhallinnan kehittämistehtävissä. Hakuaika 4.-18.9.2019. Lue lisää: xamk.fi/tiedonhallinta

TRADENOMI (YLEMPI AMK), 90 op, 2-3 vuotta
Tiedonhallinta ja sähköinen arkistointi, **Mikkeli**

XAMK
MASTER SCHOOL